

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької філології

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

ЕТНОЛІНГВІСТИКА

підготовки	бакалавра
спеціальності	035 Філологія
освітньо-професійної програми	Мова і література (німецька). Переклад.

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Етнолінгвістика» підготовки бакалавра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою «Мова і література (німецька). Переклад».

Розробник: Грибок О.М., доцент кафедри німецької філології, кандидат філологічних наук

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри німецької філології

протокол № 5 від 24 листопада 2020 р.

перезатверджено на засіданні кафедри німецької філології

протокол №1 від 27 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри:

(Застровська С. О.)

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 (денна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки, 035 Філологія, Мова і література (німецька). Переклад, бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 90 год. / 3 кредити		Рік навчання 2
		Семестр 3-й
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 24 год.
		Практичні (семінарські) 20 год. Консультації 6 год.
		Самостійна робота 40 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання	<i>німецька</i>	

II. Інформація про викладача

Таблиця 2

Прізвище, ім'я та по батькові	Грибок Олена Миколаївна	Бондарчук Олена Юріївна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук	кандидат філологічних наук
Вчене звання		
Посада	доцент кафедри німецької філології	доцент кафедри німецької філології
Контактна інформація	тел. +380 332 72 16 36	Моб.тел. +38 066 8556653
	Lena_gribok@ukr.net	Bondarchuk.Olena@vnu.edu.ua
Дні занять	Згідно розкладу	Згідно з розкладом

III. Опис дисципліни

Анотація курсу.

Мета навчальної дисципліни «Етнолінгвістика» передбачає визначення методологічних підходів до інтерпретації етномовних явищ в аспекті антропологічної та комунікативної лінгвістики, формування уявлень про самотність об'єктивації етнічної картини світу та базовий інструментарій для пізнання та усвідомлення культурних цінностей та ідеалів окремого народу, Аналіз впливу етнічної приналежності на ідентичність, мову та мовну поведінку. Особлива увага приділяється багатомовному середовищу, а також розумінню антропологічної лінгвістики, вивченню етнологічної термінології та

ознайомленню з специфікою стереотипної поведінки представників різних етносів.

1. Завданням курсу є:

- ознайомлення з основними положеннями, завданнями і понятійним апаратом етнолінгвістики;
- виклад історії розвитку цього напрямку в мовознавстві;
- включення до кола важливих проблем сучасної етнолінгвістики;
- формування навичок етнолінгвістичної інтерпретації мовних фактів;
- виховання засобами предметного викладання національної самосвідомості і толерантності; духовний розвиток особистості.

2. Результати навчання (компетентності).

Представлений курс передбачає формування таких компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК4. Здатність аналізувати соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК12. Здатність до організації ділової та міжкультурної комунікації.

ФК13. Здатність володіти екстралінгвальною компетентністю, тобто знаннями про побут, традиції та звичаї, економічні й географічні особливості, а також основні історичні факти німецькомовних країн.

Успішне завершення курсу передбачає формування таких ПРН:

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично

аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

3. Структура навчальної дисципліни.

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. робота	Сам.роб.	Кач.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Етнолінгвістика як наука						10 б.
Тема 1. Понятійний апарат етнолінгвістики. Матеріальна і духовна культура народу (лексика і фразеологія, паремійний мовний склад, фольклористика; обряди і вірування) як об'єкт етнолінгвістики. Змістова сторона культури, її семантика як предмет етнолінгвістики). Взаємозв'язок етнолінгвістики з іншими науками.	21	4	2	8	1	СЗ+Д+ТНТ
Тема 2. Лінгвістична картина світу. Визначення поняття. Картина світу і мова. Лексична одиниця і концепт. Відтворення картини світу давніх народів. Історична лінгвістика та відтворення картини світу праіндоевропейців, древніх германців.	17	4	4	6	1	СЗ+Д+ТНТ+МКР
Змістовий модуль 2. Лінгвістична інтерпретація реалій						10 б.
Тема 3. Об'єктивна реальність. Соціальна реальність. Позначення спорідненості у різних народів. Способи опису систем спорідненості. Терміни для позначення соціальних статусів. Простір та час у мові. Просторові метафори як основа абстрактного мислення.	23	4	4	8	1	СЗ+Д+ТНТ
Тема 4. Метафорична база мови. Теорія концептуальної метафори Дж. Лакофф і М. Джонсона. Когнітивна метафора як основний спосіб осмислення абстрактного через конкретне. Метонімія. Універсальність когнітивних метафор. Специфіка категоріальної системи конкретної мови. Взаємозв'язок розвитку абстрактного мислення і метафоричність мови.	20	4	4	6	1	СЗ+Д+ТНТ+МКР
Змістовий модуль 3. Фразеологія як культурна складова мови						10 б.
Тема 5. Фразеологія як віддзеркалення етнічної	19	4	4	6	1	СЗ+Д+

культури. Етнокультурне дослідження фразеології. Фразеологія в транслатології.						+ТНТ
Тема 6. Двохмовність та бікультурність. Неможливість оволодіння іншою культурою без оволодіння мовою, пов'язаним з даною культурою. Взаємозв'язок навчання мови і навчання культури. Бікультурність і диглоссія. Попереднє користування різними мовами і моделями поведінки в залежності від ситуації.	20	4	2	6	1	СЗ+Д+ +ТНТ+ МКР
Всього годин / балів	90	24	20	40	6	30 б.

*Форма контролю: СЗ – семінарське заняття, Д – доповнення, ТНТ – тренінг наукових термінів, МКР – модульна контрольна робота, ПМКР – підсумкова модульна контрольна робота.

4. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота включає:

- 1) самостійну підготовку до семінарських занять;
- 2) укладання словника наукових термінів;
- 3) Написання реферату.

Тематика рефератів

1. Обряд як форма традиційного народного повір'я.
2. Національні мотиви в іміджі сучасної моди.
3. Погляди В. фон Гумбольдта на співвідношення мови і культури.
4. Мова з двома термінами. Л.В. Щерби
5. Колористика з історичної точки зору.
6. Етномовна картина світу.
7. Лінгвістична концепція О.Потебні
8. Гіпотеза лінгвістичної відносності.
9. Проблема мови та етносу в працях вчених.
10. Регіональна етнолінгвістика як наукова дисципліна.
11. Мовна політика в поліетнічному регіоні.
12. Етнос, етнічність, регіональна і територіальна ідентичність.
13. Етнічна конфліктологія.
14. Монолінгвізм, білінгвізм, полілінгвізм.
15. Регіолект, діалект, говір крізь призму етнолінгвістики.
16. Етапи становлення етнолінгвістики.
17. Способи збереження етносу в поліетнічному регіоні.
18. Проблеми збереження етносу в умовах поліетнічності
19. Огляд теорій співвідношення культури і мови в історії лінгвістики. Теорія лінгвістичної відносності Е. Сепіра - Б.Уорфа
20. Поняття інтерференції.

IV. Політика оцінювання

При вивченні курсу студент виконує такі види робіт: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання матеріалу на семінарах, виконання індивідуальних завдань, написання тематичних контрольних тестів. Навчальний курс складається з трьох залікових кредитів, які закінчуються у 9 семестрі **екзаменом**. Сумарна кількість балів, яку студент отримує при засвоєнні змістових модулів за 100-бальною шкалою, визначає його підсумкову оцінку.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ:

Таблиця 4

Поточний контроль (мах = 40 балів)			Підсумковий контроль (мах = 60 бал.)			Загальна к-сть балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3			
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ3	Сам. робота	Екза м. тест	Усна відповідь	
10	10	10	10	30	30	100

Основні види роботи та принципи організації поточного та підсумкового оцінювання розкриті у відповідному [Положенні ВНУ імені Лесі Українки](#).

Поточне оцінювання, яке має на меті перевірку рівня знань студента, здійснюється викладачем протягом семестру на лекційних і семінарських заняттях у межах змістового модуля. Максимальна оцінка студента за поточне оцінювання становить 40 балів.

Екзаменаційний контроль, який здійснюється викладачем, має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання залікового тесту (ПМКР) та усної відповіді. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за екзамен (Модуль 3), становить 60 балів, з яких 30 балів – оцінка за екзаменаційний тест, 30 балів – за усну відповідь. Якщо студент погоджується з результатом, який він отримав за поточний контроль і написання екзаменаційного тесту, він має право не складати екзамен в усній формі.

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять є обов'язковим. Якщо студент не може бути присутнім на практичних заняттях, він має можливість працювати за індивідуальним планом.

Студентам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#). Згідно встановленого порядку можуть бути визнаними результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю в цілому (але не більше 6 кредитів за навчальний рік), так і його окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені цим силабусом.

Політика щодо академічної мобільності. Невід’ємною частиною вивчення іноземної мови та становлення кваліфікованого випускника вважаємо академічну мобільність, яка регулюється відповідним [Положенням про реалізацію права на академічну мобільність ВНУ імені Лесі Українки](#).

Політика щодо академічної доброчесності. [Кодекс академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки](#) передбачає самостійну, чесну та відповідальну роботу студента над поставленими завданнями. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладена як на викладачів, так і на здобувачів освіти, які в разі виявлення порушень академічної доброчесності несуть відповідальність.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Підготовка до практичних занять має бути вчасною. Якщо студент був відсутній на занятті з поважної причини (участь у конференції та конкурсах, академічна мобільність), він може здати семінар викладачу в індивідуальному режимі (коли викладач має години консультації на кафедрі німецької філології) або на його електронну скриньку. Дедлайном до кожного пропущеного практичного заняття вважається надсилання виконаних завдань практичного заняття на електронну скриньку викладача до початку наступного практичного заняття або їх здавання на консультації викладачу

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, і у випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну з тем, або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо).

Особливим видом роботи є саморефлексія / самооцінка студента про пройдений матеріал (у формі есе). Ця форма роботи дозволяє студенту повторити пройдений матеріал і простежити свій навчальний прогрес, а викладачу отримати відгук про курс та скоригувати його відповідно до потреб студента. Вимоги та орієнтовні питання до наративної самооцінки наведені нижче у додатку.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бартминский Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике. М., 2005.
2. Дядищева-Росовецька Ю. Б. Етнолінгвістика в інтерпретації Є. Бартмінського. URL: <https://elibrary.ru> > item (дата запиту: 21.08.2020)
3. Жайворонок В.В. Етнолінгвістика в колі суміжних наук / Мовознавство. 2004. № 5- 6. С. 23-36.
4. Маслова В. А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студентов вузов. М.: Академия, 2010. 204 с.
5. Олікова М. О. Словник соціолінгвістичних та етнолінгвістичних термінів = A Dictionary of Sociolinguistic and Ethnolinguistic Terms / М. О. Олікова, А. А. Семенюк, О. М. Тарнавська ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2010. 364 с.
6. Потапенко О.І., Кожуховська Л.П., Товкайло Т.І., Чубань Т.В. Лінгводидактика (курс лекцій): навч. посіб. для студ. філол. спец. вищих навчальних закладів. К.: Міленіум, 2005. 402 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
8. Снігаренко В. Т. Основи етнолінгвістики: навч. посіб. Торцеьк. 2019. 62с.
9. Уорф Б. Л. Отношение норм поведения и мышления к языку. Новое в лингвистике. М., 1960, вып. I, с. 135-168
10. Шарманова Н. М. Етнолінгвістика: навч. посіб. для студ. факультету української філології. Кривий Ріг: НПП АСТЕРІКС, 2015. 192 с.
11. Юдін О. В. Етнолінгвістичне вивчення народної культури і проблема дефініювання. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2011. Випуск 52. С. 12-24
12. Engel U. Syntax der deutschen Gegenwartssprache. Berlin, 1977. S. 13–40.
13. Kessler K., Reimann S. Basiswissen Deutsche Gegenwartssprache. Tübingen und Basel, 2008. 280 S.